

omsche kerk;
cht en gezag
voor de hand
geloof is niet
et votum der
het beroep op

van Barth de
innen vinden.
ds vóór Barth

t is dit: heeft
arde van een
de „kerkelijke

luiden.

„(de geloofs-
t onderworpen
ook de vast-
ken, voortdu-
heeft en onder
a ge dan aan
tegeest“ te ver-
laat hangen.
ische exegese“.
barthiaansche
egese“ is vol-
der Schriften
rofetisch-
t z.i. de vraag
n apostelen te
naarop!) wordt
ods Woord“
isvullen term:
ren: „getui-
daarbij, dat de
steeds hebben
bijbel is, doch
g, die behalve
deze probleem-

volgens Barth
kerk in Oud-
rd gehoord
de lezer zelf
is Woord ver-
tering en deze
tegeest“ berede-
konkreet han-
éene element
ontbreekt hier:
le Schrift Gods
aat; dat het
Schrift gespro-
data haar mee-
g des Geestes

dan ook tegen-
dat de theolo-
bepaalde dee-
le „maagdelijke
us acht hij dat
eologie evenwel
r op den bijbel
niet, dat Barth
dan de Schrift
e verschilpunt
eschil ligt veel
het hierin, dat
het centrum
en wat aan
aan ten derden
schen zin) dat
daarin vervatte
deze belijdenis-
lijke geboor-
trum van het
doch aan den
uden eveneens
rische inhouden
s slaat dan de
der belijdenis.

Barth en ons
lenis — plaats
uitspraken, die
inrom het feite-
„zaak“ alleen

stel, dat men
a „tekenen“, een
beteekende
aal (dat Gods
) Maar zulk een
teekend wordt;
genlijk te doen
ers, in casu in
haar vooronder-
is slechts een
eteekende zaak.
theologie in de
melvaart en het
en van iets an-
waar het om
th en haar een
atie en carbi-
eciale geval der
neen. Wie een
„teekenen“, die

men erkent, en niet een belijdenis van de beteeke-
de zaken zelf er in ziet, verandert heel het ka-
rakter van het symbool. Het is een even geweld-
dadige verkrachting van het symbool als een „interpre-
tatie“ er van zijn miskenning is.

K. S.

„Rationaliseerend het mysterie naderen“. (I.)

Zoals we hebben opgemerkt, zien we tot onze spijt
ons genoodzaakt, enkele opmerkingen, die we eerst
hadden willen terughouden ter zake van Prof. Hepps
„Deformatie“-brochures, alsnog te geven, nu men van
de zijde der V.U. (een hoogleraar en een curator) het
bekende „Rotterdammer“-bericht gewraakt heeft, en
derhalve ons verzoekt, ons te houden aan hetgeen pub-
liek is. Welnu, publiek is, dat Prof. Hepp de breede
lagen des gereformeerden volks oproept tot den gebeds-
strijd tegen ketterische leeringen van een collega. Der-
halve: nostra res agitur.

Eén der eerste opmerkingen nu, die ons uit de pen
moeten, is deze, dat Prof. Hepp in zijn derde brochure
(strijdschrift tegen eenige regelen schrift van Prof.
Vollenhoven, in een noot) wel waarschuwt tegen het
„rationaliseerend van zeer dichtbij naderen“ van het
mysterie van de Vleeschwording des Woords, doch zelf
dit gevaar niet ontkomen is. Niet het naderen zien
we hier als schuld — dat achten we zelfs plicht¹⁾ —
doch het rationaliseerend „naderen“.

In een gewonen tijd, waarin men elkanders weten-
schappelijke arbeid rustig laat betijen, denkt geen
mensch er aan, op zulke incongruenties te wijzen.

Anders wordt het evenwel, indien — gelijk hier het
geval is — iemand optreedt als aanklager van zijn
naasten collega. Is de aanklager, na bestrijding van de
mening van den aangeklaagde, dan toegekomen aan
het geven van zijn eigen mening ter zake van de vraag,
waar het geding over liep, dan heeft men het recht,
te vragen: hebt gij zelf iets beters? Niet, om een ver-
gelijkend examen tusschen beklagde en aanklager in
te stellen; dat ware tijdsverlies. Doch om te weten: uit
welken gedachtencyclus komt uw critiek zelf op? „Heeft“
men dat eenmaal „door“, dan wordt alles veel door-
zichtiger, en kan vaak de humor weer zijn zachten
troost over ons doen komen. Of misschien moet ik het
niet andersom zeggen.

Dit is dan ook de reden, waarom wij ditmaal eens van
nabij willen zien, hoe Prof. Hepp zelf in een bepaald
punt redeneert over de vereeniging der twee naturen
van Christus, ten bewijze, dat de menselijke natuur
„onpersoonlijk“ heeten moet, zeer speciaal naar de op-
vatting, die Prof. Hepp van dit woord geeft. Want Prof.
Vollenhoven — men herinnert zich dat — had in 't voor-
bijaan bezwaart gemaakt tegen het woord „onpersoon-
lijk“, als attribuut voor de menselijke natuur van
Christus.

Het is reeds vaker opgemerkt, dat achter de kwestie,
die Prof. Hepp hier aansnijdt, de andere ligt: wat is een
„persoon“? Indien Prof. Hepp de gereformeerde
samenleving binden wil aan den term „onpersoonlijk“,
dan moet hij ze ook vooraf willen gebonden hebben aan
een zeer bepaald persoonsbegrip. Of we el-
kaar al naspreken: „onpersoonlijk“, en niet weten, wat
„persoon“ is, we waren „klinkend metaal“ en „luidende
schellen“ geworden. Het is niet goedkoop, belijdende
kerk te zijn en met het naspreken van een negatieven
term hebben we nog niet geprofeteerd.

Nu heb ik reeds opgemerkt, dat er gereformeerden
zijn, die het persoonsbegrip heel anders construe-
eren dan Prof. Hepp het doet. Ik wees op Dr J. H.
Bavinck; zijn begrip van „persoon“ moet leiden tot de
afwijzing van Prof. Hepps meening, ook inzake de „on-
persoonlijke“ menselijke natuur. Moet nu om die reden
Dr Bavinck door Prof. Hepp worden geplaatst in het
verkeerde hoekje?

Met een ander gevoel dus dan dat van: „en nu er
op of er onder“ nemen we nu eens kennis van één der
vele meeningen, die onder gereformeerden zoo al kun-
nen overwogen worden ten aanzien van het persoons-
begrip: in casu de meening van Prof. Hepp zelf.

Hij beweert „dat het persoon-zijn van den
mensch geen betrekking heeft op het
mensch-zijn als zoodanig, maar op de
menselijke bestaanswijze“. „Wij bestaan“
— aldus Prof. Hepp — „als individuele en daarom als
persoonlijke menschen. Het persoon-zijn van ons men-
schen brengt steeds eenzijdigheid mede. Omdat
wij personen zijn, hebben wij de aanvulling van andere
personen nodig, om de menselijke natuur eenigzins
te openbaren.“

Dit is dus in het algemeen Prof. Hepps opvatting
over „persoon“.

Met dit persoonsbegrip nadert hij nu „het mysterie“.
Prof. Hepp gaat concludeeren. Het syllogisme bouwt
zich op: men luistert.

„Ware dan ook in Christus een menselijke persoon,
dan zou Hij als mensch noodzakelijk eenzijdig zijn en
aanvulling behoeven. Dit nu zou neerkomen op een
vernedering van Christus als mensch ook in den
staat der verhooging“²⁾.

En nu komt Prof. Hepp — alsof iedereen het zoo
maar met dezen zeer forschen gedachtensprong eens
zou dienen te zijn — tot een pauze. Hij ziet ons in de
oogen, en zegt:

„(Maar) hier is de eer van den Middelaar in het

1) Plicht; want de mysteriën zijn geopenbaard in een
heilige Schrift; we kunnen derhalve niet veel beginnen
met Prof. Hepp's opwekking om de mysteriën des heils net
zoo te naderen, als ge het Rembrandt's Nachtwacht doet...

2) Spatieering van mij, K. S.

geding. Want Christus was als mensch niet een-
zijdig. Hij kon het buiten eenig supplement van
andere personen.“

En daarna geeft Prof. Hepp dan eenige secundaire
bewijzen voor de juistheid van zijn gevoelen. Christus
had geen beschrijfbaar karakter; want
„karakter“ beteekent behalve den positieven inhoud
(1, blijkbaar moet dat er bij gezegd worden, K. S.) steeds
eenzijdigheid. „Kan de psychologie vaststellen, welk(e)
temperament Christus als mensch bezat?“ „On-
doenlijk“, concludeert Prof. Hepp, „want ook het tem-
perament maakt iemand eenzijdig“³⁾.

En dan komt de laatste fingerwijzing in deze rich-
ting:

„Er waren blijkens het Nieuwe Testament vele ziek-
ten, waardoor de menschen uit den tijd, toen Jezus op
aarde wandelde, waren aangetast. Doch is Hij als mensch
blind of kreupel of melaatsch of dor of verlamd ge-
weest? Niets daarvan. En toch heeft Hij al onze krank-
heden op Zich genomen en al onze smarten heeft Hij
gedragen. Aan eenige speciale ziekte heeft Hij
noot geleden. Maar Hij heeft in Zijn lichamelijke lijden
die gevolgen der zonde, welke ons allen gemeen zijn,
op Zich geladen. Den dood, dien wij allen moeten
sterven, is Hij ook gestorven. Aan zwakheden, welke wij
allen kennen als honger, dorst, droefheid, heeft Hij
Zich onderworpen. Zoo roept de Schrift het uit: aan
Hem was niet(s) menselijks vreemd, alleen het men-
schelijk eenzijdige was Hem vreemd. Christus
als mensch wordt dan ook naar omlaag
getrokken, wanneer men Hem het men-
schelijk persoon-zijn en daarmee het
menselijk eenzijdig-zijn toeschrijft“.

Tot zoover Prof. Hepp.

Nu is er in dit alles wel een en ander, dat mij lichtelijk
bevreemdt.

Ik begin met de vrijmoedigheid (dat heeft met
persoonsbeoordeling niets te maken), waarmee de be-
zetter van een theologischen kathedraal de collega's
aan de andere faculteiten (plus natuurlijk de theolo-
gische) binden wil aan de opvatting, die hij als dog-
maticus voor zijn dogmatische constructies noodig acht
en wenschelijk keurt. Wie Prof. Hepps persoonsbegrip
niet aanvaardt, die loopt gevaar op de zwarte lijst te
komen: het syllogisme van daareven is een voor elk
gemakkelijk hanteerbare passe-partout.

Nu denk ik er niet aan, hierover te grijnzen. Want
er is één element van waarheid, dat Prof. Hepp blijk-
baar sterk bezig houdt: ik bedoel, dat hij als gerefor-
meerd werker onder vele broeders — exegeten, psy-
chologen, biologen, antropologen, filosofen, enzovoort
— van hen allen verlangen mag (gelijk zij van hem),
dat zij de binding aan de belijdenis (de vóór-weten-
schappelijke binding) steeds erkennen zullen als eerste
voorwaarde voor gemeenschappelijke en individuele
arbeid. M.a.w. zij allen moeten conflicten vermijden
met wat zakelijk in de belijdenis staat, en daarmee
in hun thetisch werk steeds rekenen. Dat wil dus
dezen keer zeggen: ze mogen niet leeren, wat tekort
doen zou aan de door hen zelf in Christus' kerk vooraf
beleden waarheid, dat de persoon van den Zoon Gods
de ware menselijke natuur heeft aangenomen.

Maar daar staat dan dadelijk iets anders tegenover.
Moeten eerst alle gereformeerde werkers met de be-
lijdenis rekening houden, zij moeten daarna ook samen
met elkander rekenen. En dat op voet van ge-
lijkheid. „De Heraut“ heeft onlangs een klacht ge-
slaakt over filosofen, die vóór dat zij publiceeren, niet
eerst eens met de theologen gingen praten; ik geef
de woorden heel vrij weer. Maar ik zie geen enkele
reden, waarom filosofen bij theologen op audiëntie moe-
ten gaan, als 't omgekeerde niet tegelijkertijd verlangd
zou mogen worden; waarmee dan natuurlijk alle pri-
maats-verhouding, en alle „audiëntie“-vertoon onmid-
dellijk zou afgeschaft zijn. Binnen den kring eener
republiek van geloovende en geloovige wetenschappe-
lijke werkers mag de theoloog inderdaad klagen over
den filosoof, die met hem niet rekt, die op zijn werk
ingrijpt op hinderlijke manier. Maar met hetzelfde recht
mag de filosoof klagen over den theoloog, die zich aan
zou stellen naar het recept: l'état, c'est moi. En dan
halen we meteen al de anderen naar voren: psycholoog,
bioloog, geoloog, en zoo voort. Van een primaat der
theologie gelooven we niets; wij erkennen dat begrip
niet. We erkennen het primaat der Schrift en de prio-
riteit der belijdenis. En dát wil dus in het concrete
geval, dat ons hier bezig houdt, dit zeggen: laat de
dogmaticus, als hij meent, een „persoonsbegrip“ gecon-
strueerd of geaprobeerd te hebben, dat met gepaste
vrijmoedigheid voordragen, en in overweging geven,
ook aan filosoof en psycholoog, etc., maar — laat hij
in vredesnaam niet ons allemaal dadelijk daaraan bin-
den willen op straffe van deformatie te heeten. Tenzij
hij aantoonen kan, dat met zijn persoonsbegrip de be-
lijdenis staat of valt. Want als we er allemaal confes-
sioneel aan gebonden moesten zijn, dan had hij zelf
't niet eens zoo laat mogen ontdekken...

Men geve hier wel acht op; want anders krijgen we

3) Prof. Hepp drukt zich voorzichtiger uit, dan op zijn
eigen standpunt gewenscht is. Als karakter en temperament
„eenzijdig“ maken, of liever, daarvan de demonstratie zijn,
dan kan men ronduit zeggen: Christus had geen karakter,
geen temperament. (Prof Hepp gaat niet zóó ver; hij zegt
alleen maar: men kan het niet beschrijven). In 't voorbijaan
merken we op, dat de stelling: Christus had geen karakter,
toch nog anders luidt dan die: „Hij was karakterloos“. Een
illustratie bij de bewering: bezwaren inbrengen tegen den
term „onpersoonlijk“, beteekent nog niet, dat zoo iemand
zegt: Christus had een menselijke persoon.

Calvinistisch Reveil.

Er is een schoone harmonie tusschen de woor-
den der Heilige Schrift: „Zijt nuchteren“ en
„Wordt vervuld met den Geest!“

Er is allereerst een directe beteeckenis in deze
woorden. Wij zijn nog al eens geneigd om de eerste
beteekenis van een Bijbelwoord voorbij te zien. En
dat is juist niet nuchter. De Schrift wil zeker ook
zeggen, dat de mensch die leeft voor zijn buik of
zijn tabakspot, voor zijn chèque-boekje of voor zijn
roem, de Schatten des Geestes niet kan verwerven.
Waar weelde, stand of positie no. 1 zijn, kan het
koninkrijk Gods niet bloeien. De Hemelsche Op-
voeder prent dit ons in onze dagen hardhandig in,
omdat wij trage leerlingen zijn geworden. En deze
school gaat niet uit vóór de les is geleerd. No. 1 is
no. 1! Dat is eenvoudige waarheid. Wie zal durven
zeggen, dat het ook werkelijkheid is? Wij zijn er
ver van af, van een evangelisch leven! Ik, U. Allen!
Maar ik heb toch voornamelijk iets anders op
het oog. Nuchterheid is werkelijkheidszin.
Nuchterheid zegt: het ziet er niet mooi uit!

Wij hebben de wereld tegen. De gansche
wereld! Zij mag zich geven voor een nationaal
reveil, zij zal zich nooit geven voor een calvi-
nistisch reveil. Zij zal ons den voet dwars zetten!
De proletarische sandaal! De boerenklomp! De
liberale bottine! De fascistische kaplaars! Wij be-
hoeven dien tegenstand niet te onderschatten! Zijt
nuchteren! Wij hebben voorts de omstandig-
heden tegen. Het zal de grootste moeite kosten
ons publieke leven finantiëel in stand te houden.
Onze crediën! Onze scholen! Onze stichtingen
van barmhartigheid! Onze Zending en Evangelisa-
tie! Ons vereenigingswezen! Er zal geloof toe
noodig zijn om diaken te wezen, om lid van de
Commissie van Beheer te zijn, om penningmeester
te worden. Met M.O. Boekhouden komen wij er
niet. Slechts met H. O. Boekhouden, geleerd in de
school van den Heiligen Geest. Met luchthartigheid
klapwieken wij niet over de bezwaren heen, wij
zullen op handen en voeten moeten klauteren over
heuvels van Moelijkheid: zijt nuchteren!

Wij hebben ook onszelf tegen. Dat is het
ergste. Zagen wij het maar meer in! Ik weet niets
benauwenders in ons christelijk leven, dan het
besef, dat wij er zijn. Onze confessie is af. Onze
dogmatiek is af. Onze Bekeering is af! Ja wel!
Maar wij zijn niet zulke pietisten, wij zijn niet zulke
kranen! Wij zijn er niet met ons geloof. Niet met
onze geloofskennis, niet met onze geloofskracht.
Er staan wel kapitalen op onze naam, dat weet
ik ook wel. Maar wij geven pasmunt uit, het
kleingeld gaat van hand tot hand. Het goud is aan
de circulatie onttrokken, de gereformeerde stuiver
wordt bij tienduizenden aangemunt. Wij zijn er
ook niet met onzen wandel. De heiligheid is ons
niet sierlijk. Wij zijn bij degenen die van verre
staan. Deze zijn nuchteren!

Wordt vervuld met den Geest. Dat is
Gods Woord aan de nuchteren. Zijn bevel en Zijn
belofte, eisch en gave! Nuchterheid is naakte ar-
moede! Maar wie er zich op verheft en het als
een triumphfanfare door de wereld schalt „wij zijn
nuchter!“, die is waarlijk een dwaas in den over-
treffenden trap. Nuchterheid is beter dan inbeel-
ding, maar verdienste is zij niet. Zij is openbaring
van schuld. Al het Mijne is het uwe! zegt de
Vader uit de gelijkenis tot den Oudsten Zoon. In
zijn klacht „mij hebt gij nooit een bokje gegeven“
klaagt deze niet den Vader aan, maar klaagt hij
zichzelve aan. Hij kon rijk zijn, toch was hij arm.
Die stakker! Hij verging van honger aan des
Vaders tafel!

Hoe kon hij met den dichter spreken:

Alleen mijn hart, die dorre stengel!
Hoe mild en malsch Gij hem begoot,
Vertoont noch blad noch bloemgebengel,
De taale stok blijft grauw en dood!

Maar terwijl de overvloed der oordeelen op
aarde is, wordt de Gemeente geleid aan de beek
der wellusten!

Wordt vervuld met den Geest!

Dan gaat alles bloeien.

O, hoe verlangt mijn hart naar een calvinistisch
reveil!

God doe het ons beleven!

N. B.

een wetenschappelijke dictatuur, die niet erg gevaarlijk
is in een universiteit (daar spinnen de professoren toch
in den regel ieder aan eigen draad), maar die heel erg
gevaarlijk kan worden, als een paar theologische pro-
fessoren zich met enkele dominees en ouderlingen
samentrekken in één synode, om b.v. te opereeren van
een bepaald persoonsbegrip uit, en daarmee
vonnissen te strijken, die binnen de kerk uitvoerbaar,
doch buiten de kerk wetenschappelijk onhoudbaar zijn.
Laat me voorbeelden mogen noemen: Er zijn men-